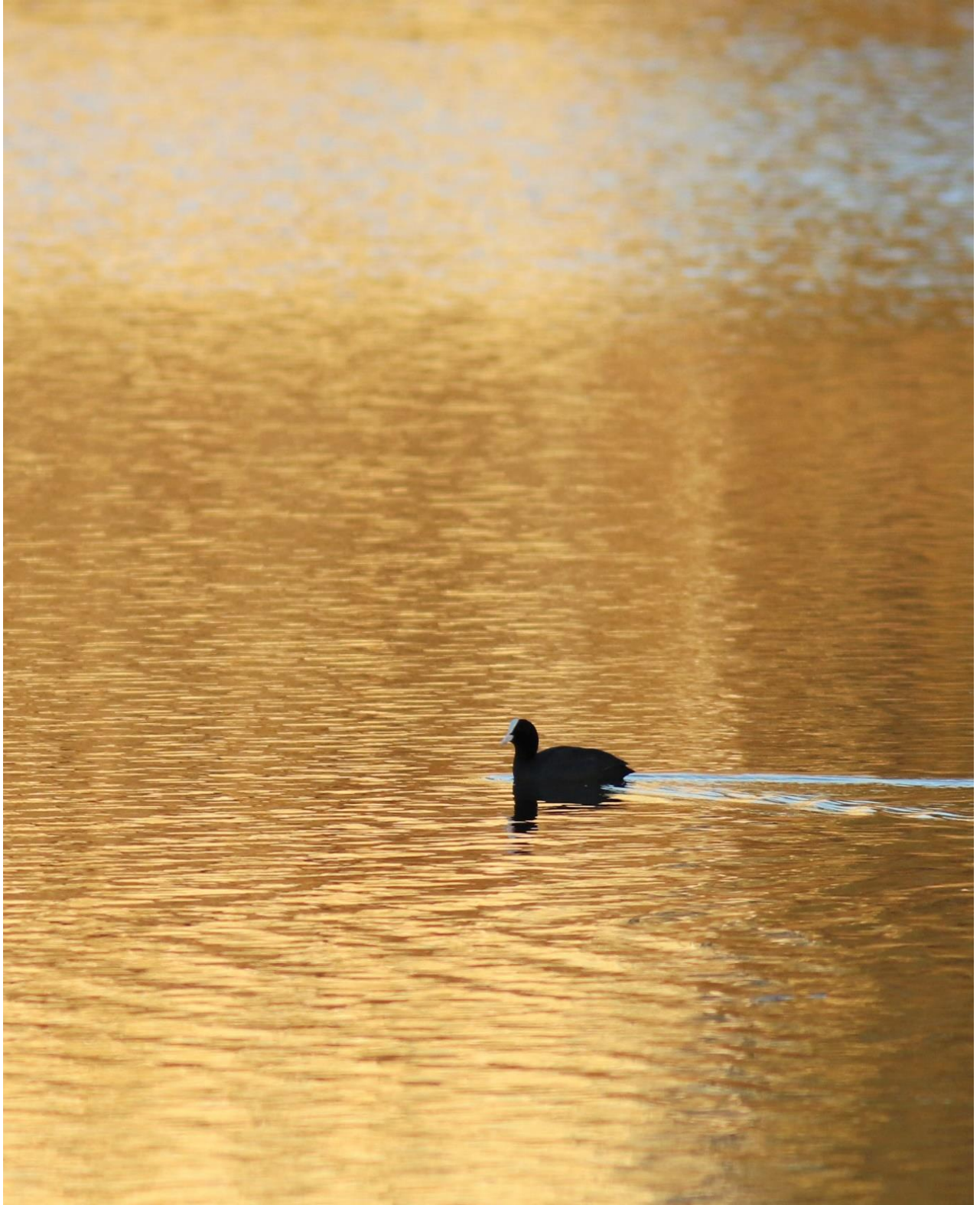

Raportti Töölönlahden linnustosta v. 2020

Teksti ja kuvat: Christa Granroth

Nokikana luokitellaan erittäin uhanalaiseksi lajiksi, Töölönlahti.

Töölönlahti on ainutlaatuinen luontokohde Helsingin ydinkeskustan tuntumassa. Lahtea ympäröivältä kävelytieltä voi seurata lähietäisyydeltä ruovikossa pesiviä vesilintuja ja kuunnella varpuslintujen, kuten satakielten laulua. Kohde on esteetön ja soveltuu erinomaisesti myös lapsiperheille. Töölönlahden kunnostussuunnitelmat uhkaavat alueen luontoarvoja. Lahtea ympäröivä ruovikko on tärkeä varpus- sekä vesilinnuille ja se tulisi säilyttää nykyisellään. Ruovikossa pesii ja ruokailee monia taantuvia ja uhanalaisia lintulajeja. Tässä raportissa on kartoitettu vuoden 2020 pesimälinnusto tekemällä kiertolaskentoja touko-heinäkuussa Töölönlahdella. Huomiota on kohdistettu myös syyslinnustoon sekä vesilintujen tärkeisiin ruokailualueisiin. Kartoituskäyntien lisäksi on käytetty BirdLife Suomen Tiira.fi lintutietopalvelun havaintoja alueelta. Töölönlahdella havaittiin syksyllä 2020 kaikkien aikojen suurimmat vesilintujen lepäilijämäärät.

Pesivät vesilinnut Töölönlahdella 2020

Laji	Pesät/poikueet	Uhanalaisuusluokitus (2019)
Haapana	6	VU
Sinisorsa	4	LC
Telkkä	1	LC
Nokikana	9	EN
Silkkiuikku	8	NT
Kyhmyjoutsen	2	LC

Taulukko 1. Töölönlahdella havaitut vesilintujen pesinnät 2020. Alueella ruokaili myös saaristossa pesivien valkoposkihanhien poikasia, joita oli kesällä 2020 noin 60. Lyhenteet: elinvoimainen (LC), silmälläpidettävä (NT), vaarantunut (VU), erittäin uhanalainen (EN), äärimmäisen uhanalainen (CR).

Töölönlahden kartoituskäynnit pesimäkaudella 2020

18.huhtikuuta: Töölönlahdella oli yli 40 naurulokkia, 20 nokikanaa, 9 silkkiuikkua ja 5 tukkasotkaa. Naurulokit eivät pesi lahdella vaan pysähtyvät ruokailemaan ja lepäämään ennen muuttomatkan jatkumista. Joitakin yksilöitä jää lahdelle koko kesäksi.

Töölönlahden reviirit ja pesinnät kartoitettiin toukokuussa kolme kertaa. Tähän vuodenaikaan ruovikossa olevien nokikanojen ja silkkiuikkujen pesiä on helppo havaita lahtea kiertävältä kävelytieltä, koska ruovikko koostuu lehdettömistä vanhoista korsista. Hautovien sorsien havaitseminen rannalta on sen sijaan mahdotonta. Sorsalinnut painautuvat hautoessaan kasvillisuutta vasten ja sulautuvat täydellisesti ympäristöön. Niiden pesät sijaitsevat ilmeisesti niissä ruovikon osissa, jotka ovat leveitä tarjoten riittävästi suojaa. Tällaisia kohteita on lahden lounais-, kaakkois- ja pohjoisosassa.

7.toukokuuta: Nokikanoilla oli laskentapäivänä 7 pesää ja silkkiuikuilla 6 pesintää.

Pajusirkuilla oli reviiri lahden pohjois- ja kaakkoisosan ruovikossa. Yhdellä kyhmyjoutsenparilla oli pesä lahden pohjoisosassa, toisella parilla pesä sijaitti kaakkoisosan ruovikossa. Lisäksi kyhmyjoutsenpariskunta pesi Tokoinrannassa. Puukiipijä lauloi lahden pohjoisosassa. Kottaraispesintä havaittiin linnunpöntössä lahden eteläosassa. Haarapääskyt keräsivät savea vesilätäköistä ja lensivät Töölönlahden sillan alle. Lahtea reunustava ruovikko on pesintöjen lisäksi tärkeä levähdyspaikka muuttolinnuille. Laskentapäivänä ruovikossa ruokaili tiltalteja, mustapääkerttuja, hernekerttuja sekä harmaahaikara. Ensimmäinen sinisorsapoikue ilmestyi lahdelle 12 toukokuuta.

20.toukokuuta: Pesivien parien määrä oli odotetusti lisääntynyt. Nokikanoilla oli 8 pesää ja silkkiuikuilla 8 pesintää. Lajit hakevat lahdella turvaa toisistaan ja niiden pesät sijaittivat lähes poikkeuksetta vierekkäin ruovikossa. Laulavien pajusirkkujen määrä oli lisääntynyt yhdellä. Kaakkoisosan ruovikossa oli nyt kaksi reviiriä. Siellä havaittiin myös naaras pajusirkku, joka viittaa pesintään. Rytikerttunen lauloi lahden kaakkois- ja pohjoisosan ruovikossa. Lisäksi 6 ruokokerttusta lauloi aktiivisesti. Näistä kaksi reviiriä oli pohjoisosassa ja neljä reviiriä eteläosassa. Pensaskertulla oli reviiri sinisen huvilan kohdalla. Lehtokerttu lauloi kaakkoisosan pienessä rantametsikössä. Lisäksi satakieli lauloi lahden pohjoisosassa ja Hesperianpuistossa Oopperatalon lähistöllä. Kyhmyjoutsenet jatkoivat hautomista. Vähintään 6 pensastaskua ruokaili kaakkoisosan ruovikossa.

25.toukokuuta: Lahden kaakkoisosassa pesivän kyhmyjoutsenparin poikaset olivat kuoriutuneet. Uusi sinisorsapoikue oli ilmestynyt lahdelle. Naaraalla oli mukanaan 9 vastakuoriutunutta poikasta. Lahden kaakkoisosan ruovikossa oli 2 laulavaa rytikerttusta. Hesperianpuistossa lauloi kultarinta ja kirjosiippo. Lisäksi reviiriä pitivät yhä 6 ruokokerttusta ja 2 satakieltä. Kolme laulavaa hernekerttua ja neljä laulavaa pensaskerttua havaittiin Töölönlahden ympäristössä. Ensimmäiset valkoposkihanhipoikueet olivat saapuneet.

Sinisorsan untuvikko, Töölönlahti

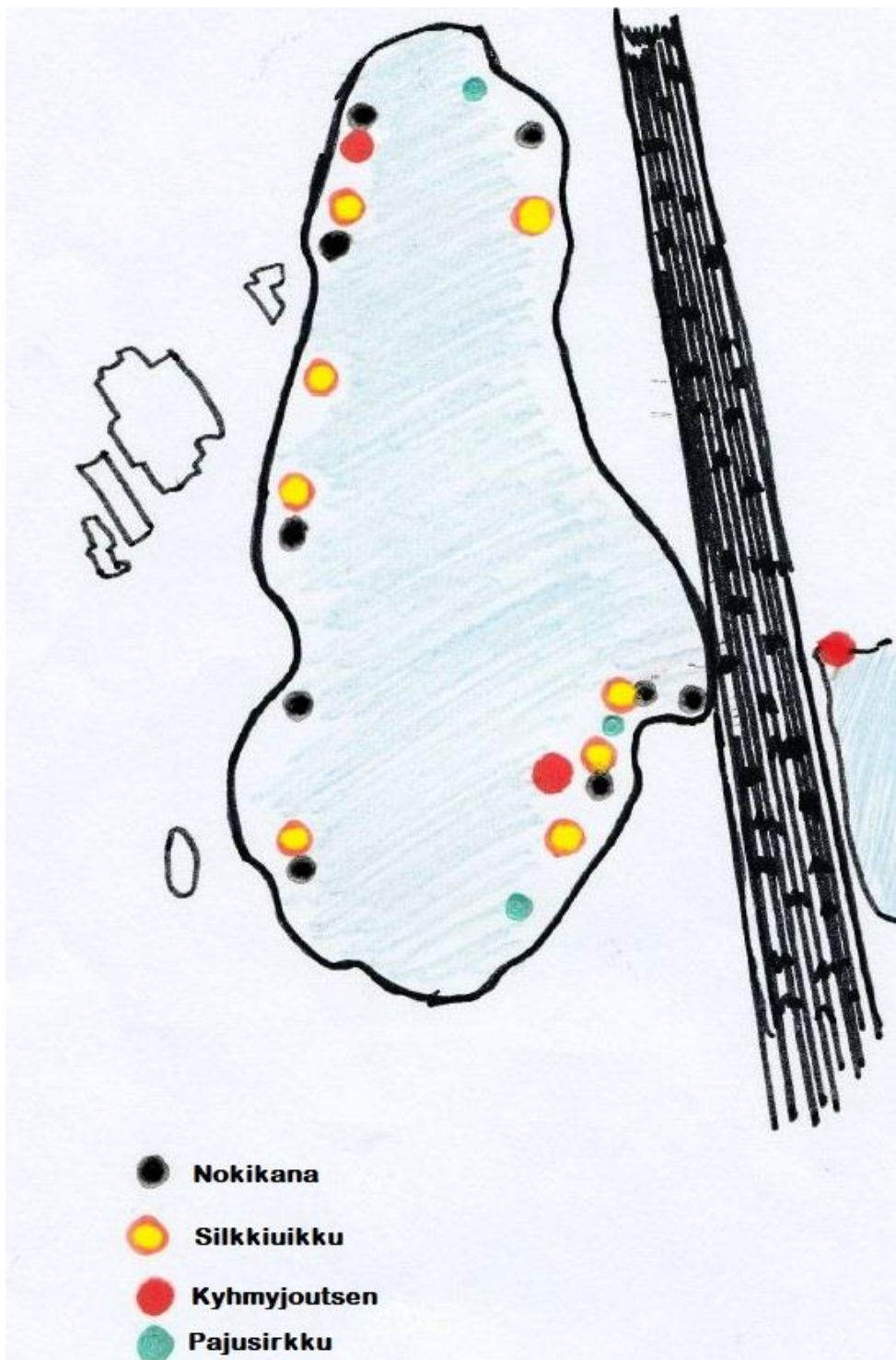
5.kesäkuuta: Hesperianpuiston puoleisessa ruovikossa lauloi viitakerttunen. Pohjoisosan ruovikossa äänteli 2 rytikerttusta, jotka olivat pariutuneet. Lisäksi rytikerttunen lauloi Oopperatalon kohdalla ruovikossa ja yksi kaakkoisosan ruovikossa. Pajusirkulla oli yhä reviiri pohjois- ja kaakkoisosan ruovikossa, jossa oli naaraskin. Telkkä oli pesinyt lahdelle ripustetuissa telkänpöntöissä. Naaraalla oli 3 pientä poikasta. Lisäksi lahdella oli pesimätön telkkä naaras. Sinisorsaemolla oli 9 poikasta. Nokikanoilla oli vähintään kymmenen poikasta.

16.kesäkuuta: Kaksi västäräkin maastopoikuetta. Lehtokerttu lauloi yhä kaakkoisosan pienessä lehdossa. Haapanapoikueita oli 2. Yhdellä naaraalla oli 7 poikasta, toisella oli 2 poikasta. Myös koiras ja naaras haapana havaittiin. Nokikanat rakensivat uutta pesää ruovikkoon Töölönlahden sillan kohdalla. Meriharakat pesivät joko Finlandiatalon tai Oopperatalon katolla. Niillä oli 1 maastopoikanen mukanaan.

23.kesäkuuta: Sinisorsaemolla oli 3 poikasta. Sinisorsia oli lahdella yhteensä 20. Oopperatalon katolta oli tipahtanut 2 isoa harmaalokin maastopoikasta ja 4 kalalokin maastopoikasta. 34 naurulokkia oli paikallisena lahdella. Haapanalla oli 2 poikasta, sen lisäksi lahdella oli 2 koirasta ja naaras haapana. Harmaahaikara kierteli lahdella. Lisäksi Tiiraan (26.6.) ilmoitettiin 5 haapanapoikuetta, joissa oli yhteensä 13 poikasta.

23.heinäkuuta: Töölönlahden puistossa ja Töölönlahdella oli yhteensä 454 valkoposkihanhea. Puistossa oli lisäksi nuori kivitasku. Silkkiuikun poikasia oli 7. Aikuisia nokikanoja 19 ja poikasia vähintään 7. Haapanoita havaittiin 5 aikuista ja 1 nuorta. Nuorten telkkien määrä oli lisääntynyt ja yhteensä 13 yksilöä havaittiin. Kaksi rytikerttupoikuetta löytyi, josta yksi Hesperianpuiston puoleisessa ruovikossa ja toinen Ooppera talon kohdalla ruovikossa. Pajusirkkupoikue äänteli lahden pohjoispäässä. Runtas kasvillisuus ja korkea vesi häytti havainnointia. Uusi sinisorsapoikue oli ilmestynyt, naaraalla oli yksi untuvikko. Sinisorsia oli yhteensä 57. Linnunlaulun kohdalla oli harmaasieppo poikue ja ruokaa poikasille kuljettava pajulintu. Ruokokerttunen lauloi yhä kaakkoisosan ruovikossa.

Töölönlahdella havaitut vesilintujen ja pajusirkkujen pesinnät 2020

Kartta 1. Nokikana on luokiteltu (2019) erittäin uhanalaiseksi lajiksi, pajusirkku vaarantuneeksi, silkkiuikku on silmälläpidettävä laji. Lahdella pesii myös vaarantuneeksi luokiteltu haapana, joiden pesien sijaintia ei tiedetä varmuudella. Nokikanat pesivät melkein poikkeuksetta silkkiuikkujen lähellä. Eläintarhanlahden puolella oli yksi kyhmyjoutsenen pesä.

Varpuslintujen ja kahlaajien parimääräarvio

Laji	Parimäärä	Huomiot	Uhanalaisuusluokitus (2019)
Kottarainen	1		LC
Harmaasieppo	1		LC
Pajulintu	1		LC
Västäräkki	2		NT
Haarapääsky	5	pesivät sillan alla	VU
Pajusirkku	3		VU
Rytikerttunen	4		LC
Ruokokerttunen	6		NT
Lehtokerttu	1		LC
Kultarinta	1		LC
Kirjosieppo	1		LC
Pensaskerttu	4		NT
Hernekerttu	3		LC
Satakieli	2		LC
Kivitasku	1		LC
Meriharakka	1	kattopesintä	LC

Taulukko 2. Pysyvällä reviirillä laulava koiras on tulkittu yhdeksi pariksi.

Syyslennusto

Elokuun lopulla lahdelle alkaa kerääntymään vesilintuja, joiden määrät saavuttavat huippunsa syys-lokakuun aikana. Runsaimpia syyslajeja ovat haapana, sinisorsa, nokikana, silkkiuikku, tukkasotka, isokoskelo, kyhmyjoutsen, valkuposkihanhi ja kanadanhanhi. Vähälukuisimpia lajeja ovat lapasotka, punasotka, tavi, jouhisorsa, lapasorsa ja telkkä. Lahden suosio vesilintujen ruokailualueena on lisääntynyt vuosien varrella, esimerkiksi ruokailevien harmaasorsien ja haapanoiden määrät ovat moninkertaistuneet. Syksyllä 2020 havaittiin useilla lajeilla kaikkien aikojen suurimmat lepäilijämäärät lahdella: harmaasorsa 45, haapana 140, nokikana 36, tukkasotka 50 ja uivelo 11. Muita syksyn kerääntymiä olivat kanadanhanhi 53 ja silkkiuikku 13. Varpuslinnuista mainittakoon 12 pajusirkkua ja 2 viiksitimalia. Harvinainen pikku-uikku viihtyi elokuusta lähtien lahden eteläosan ruovikossa. Syyskuusta lähtien kaakkoisosan ruovikossa nähtiin myös 2 vanhaa ja 1 nuori liejukana. Lisäksi havaittiin yhteensä 2 lapasorsaa ja 3 lapasotkaa. Joulukuussa lahdella viivyteli 2 harmaasorsaa ja 5 laulujoutsenta. Pilkkasiipikoiras havaittiin Töölönlahdella joulukuussa, edellinen havainto tehtiin 25.3.1962. Uusi laji Töölönlahdelle oli toukokuussa kahden päivän ajan havaittu mustakurkku-uikku.

Töölönlahden syyslennustoa (13.11.2020). Etualalla kanadanhanhia, kyhmyjoutsenia, sinisorsia ja kalalokkeja. Taka-alalla näkyy tukkasotkia.

Kartta 2. Karttaan on merkitty viivoilla vesilintujen suosimat ruokailualueet, jotka pääosin ovat lahden etelä-, länsi- kaakkois- ja pohjoisosassa. Kokosukeltajat (esim. silkkiuikku, isokoskelo, uivelo) kalastavat koko lahden alueella.

Laji	Yksilömäärä	Päivämäärä	Uhanalaisuusluokitus (2019)
Sinisorsa	180	21.12	LC
Harmaasorsa	45	10.10.	LC
Lapasorsa	1	7.10 ja 8.12	LC
Jouhisorsa	1	2.9.	VU
Haapana	140	7.10.	VU
Tukkasotka	50	13.11.	EN
Lapasotka	2	8.10.	EN
Punasotka	1	5.11.	CR
Tavi	4	9.10.	LC
Telkkä	5	10.9.	LC
Nokikana	36	30.8.	EN
Uivelo	11	9.12.	LC
Alli	1	28.11.	NT
Pilkkasiipi	1	7.12.	VU
Silkkiuikku	13	19.8.	NT
Pikku-uikku	1	29.8 - 31.10.	CR
Isokoskelo	10	27.12	NT
Merimetso	1	15.11	LC
Kanadanhanhi	53	15.10.	-
Valkoposkihanhi	500	23.8.	LC
Sepelhanhi	1	9.8.	-
Laulujoutsen	5	11.12.	LC
Kyhmyjoutsen	19	3.12.	LC
Liejukana	3	8.10.	VU

Taulukko 3. Töölönlahdella elo-joulukuussa 2020 havaitut suurimmat päiväkohtaiset vesilintujen lepäilijämäärät. Lyhenteet: elinvoimainen (LC), silmälläpidettävä (NT), vaarantunut (VU), erittäin uhanalainen (EN), äärimmäisen uhanalainen (CR).

Pikku-uikku luokitellaan Suomessa äärimmäisen uhanalaiseksi lajiksi (CR).

**Havaitut paikalliset lajit kartoituksissa ja Tiira.fi lintutietopalvelun havainnot
Töölönlahdelta 2020:**

tukkasotka, haapana, harmaasorsa, sinisorsa, telkkä, jouhisorsa, lapasorsa, lapasotka, punasotka, silkkiuikku, nokikana, uivelo, pilkkasiipi, harmaahaikara, harmaalokki, naurulokki, kalalokki, merilokki, selkälokki, kyhmyjoutsen, laulujoutsen, valkuposkihanhi, kanadanhanhi, sepelhanhi, mustakurkku-uikku, pikku-uikku, luhtahuitti, liejukana, kapustarinta, lehtokurppa, meriharakka, kuningaskalastaja, kultarinta, hernekerttu, pensaskerttu, lehtokerttu, leppälintu, punarinta, rautiainen, peukaloinen, tikli, punatulkku, urpiainen, vihervarpunen, hippiäinen, puukiipijä, pajulintu, tiltalti, idänuunilintu, satakieli, västäräkki, keltävästäräkki, varpunen, pikkuvarpunen, pajusirkku, kuusitiainen, sinitäinen, talitiainen, viiksitimali, pikku-sieppo, kirjosiippo, harmaasiippo, niittykirvinen, kottarainen, peippo, järripeippo, pensastasku, kivitasku, mustapääkerttu, rytikerttunen, ruokokerttunen,

viitakerttunen, luhtakerttunen, kirjosiipikäpylintu, räkättirastas, mustarastas, käpytikka, sepelkyyhky, kesykyyhky, nuolihaukka, haarapääsky, varpushaukka, kanahaukka, varis, harakka, pähkinähakki, lapintiira, kalatiira, räyskä.

Kyhmyjoutsenet ovat Töölönlahden suosituimpia lintuja.

Kiitos kaikille Töölönlahdelta lintuhavaintoja ilmoittaneille. Erityiskiitos Marja Saariselle, joka retkeilee aktiivisesti Töölönlahdella.